ឆាកប្រយុទ្ធ ខ្មែរ-យួន នៅ
កម្ពុជាក្រោមក្នុងឆ្នាំ១៩៤៥-៤៦

រឿង... រស់ព្រោះហ៊ានស្លាប់នេះ ជាចំណងជើងនៃឆាកប្រយុទ្ធជីវិត ប៉ុន្តែឃោរឃៅបំផុត ចាប់ពីថ្ងៃទី ២ មករា ១៩៤៦ អស់កំឡុងពីរខែ រវាងអ្នកមានអំណាច និងក្រុមមនុស្សដែលមិនព្រមចុះចាញ់ ដោយមិនទាន់បានបង្ហាញនូវវីរភាពដែលគេមាន ។

ឆាកប្រយុទ្ធដើម្បីសេរីភាពនិងយុត្តិធម៌នេះ បានកើតឡើងជាដំបូងនៅក្នុងសង្កាត់ ព្រែកគយ ស្រុកអណ្ដូងទឹក ខេត្តឃ្លាំង ក្នុងដែនដីសណ្ដនៃទន្លេមេគង្គ នៅកម្ពុជាក្រោម រួចក៏រាលដាលទៅច្រើនខេត្តទៀត ។

រឿង...រស់ព្រោះហ៊ានស្លាប់ នឹងបង្ហាញម្ដងទៀតនូវកម្លាំងរបស់សត្វមួយ ដែលចេះរួមគ្នា ចេះស្លាប់គ្នា ជាពិសេសក្នុងការឈមមុខទល់នឹងសត្រូវ ។

ផ្នែកភាគ៣

ភូមិសាស្ត្រនៃមនុស្ស

ខេត្តឃ្លាំង ជាខេត្រមួយដូចខេត្រ ក្រមួនស-ព្រះត្រពាំង-ព្រែកឫស្សី-ពាមបារាជ-មាត់ជ្រូក-ពលលាវ-អំពូយាទឹកខ្មៅ ។ល។ ដែរ គឺស្ថិតក្នុងដែនដីសណ្តរនៃទន្លេមេគង្គ ។ តាមតាខ្លូតខ្ញុំប្រាប់ថា ខេត្តនេះកាលដើមឡើយនៅក្រោមអាណាព្យាបាលរបស់ខ្មែរនៃខេត្តបន្ទាយមាស «កំពត» ។ ខេត្តឃ្លាំងជាខេត្តមានគមនាគមន៍បរិបូណ៌ តាមទឹកក៏ដូចជាផ្លូវគោក ។ នៅប៉ែកខាងកើតមានមាត់ទន្លេមេគង្គ ដែលហូរចេញជាបំពាម ចេញទៅសមុទ្រ នាំល្បប់ទៅចាក់កើតជាដីថ្មីកំឡើង ៗ រៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ដីល្បប់ហូរដល់ណា ដើមឈើដុះដល់នោះ ប្រជាពលរដ្ឋទៅតាំងលំនៅដ្ឋាននៅទីនោះបន្ទាប់បន្តទៅ ។

ពលរដ្ឋនៃខេត្តឃ្លាំង ដែលជាម្ចាស់ដើម មាននៅកុះកររាប់ពាន់នាក់ ក្នុងភូមិនិមួយ ៗ ដែលមានខ្លះ មាន

បណ្តោយរហូតដល់ទៅ ៧ គ.ម.ឆ្ងាយ ដូចជាភូមិផ្កាកំបុត-ភូមិព្រៃកគយ - ភូមិផងក្ដាង - ភូនក្អែក - ដើមពោធិ - ភូមិខ្ទិនតាង - កំពង់ឈើទាល - ភូមិដៃខុង - ព្រៃកខាក - បឹងព្រលិតតានៅ - មាត់គោង - ផ្ដៅពេន - ទន្លេឯត្បូង - ភូមិឯលិច - ភូមិផ្កាកើត ។ល។ (១) ។ លំនៅឋានច្រើនសង់របៀបបោរាណដោយកាលពីដើមមុន សព្វថ្ងៃចាប់ផ្ដើមមានផ្ទះថ្មព្រោងព្រាត ។ អ្នកស្រុកដែលនៅជិតមាត់ទឹក គេច្រើនជីកប្រឡាយទឹកខ្វាត់ខ្វែងនៅជុំវិញផ្ទះដើម្បីឱ្យទឹកចូល បានត្រីទទួលទានផង ដាំដើមដូង ដើមចេក លើសាច់ដីលើកនោះផង ។

របរកទទួលទានគឺធ្វើស្រែ និង នេសាទ ។ ដីស្រែនៅគ្រប់ទិសទីលាតសន្ធឹងដាច់កន្ទុយភ្នែក ។ កាលពីជំនាន់ដើម ពលរដ្ឋខ្មែរជាច្រើន សុទ្ធសឹងតែជាម្ចាស់ដីកម្មសិទ្ធិរាប់រយហិកតារៗក្រោយពីរដ្ឋការយៀកណាមធ្វើនយោបាយកែប្រែចំណែកដីមក ម្នាក់ៗ មានត្រឹមតែដីដែលខ្លួនប្រកបរបរដោយផ្ទាល់ គឺមានពីមួយ ដល់ ១៥ ហិកតារប៉ុណ្ណោះៗ បងប្អូនយើងនៅស្រុកនោះ ពុំសូវប្រើគោទេ ប៉ុន្តែមានក្របីរាប់ពាន់ រាប់ម៉ឺនក្បាល ។ នៅរដូវស្រែ មានកសិករខ្លះមាន

---

(១) គួរឲ្យព្រួយក្នុងចិត្តណាស់ កាលបើឃើញភូមិមានឈ្មោះជាខ្មែរ ហើយបែរជាពុំមែនរបស់ខ្មែរទៅវិញ ។

ម៉ាស៊ីនភ្ជួរ សំរាប់ស៊ីឈ្នួលភ្ជួរដី កសិករភាគច្រើនមាន មធ្យោបាយដឹកនាំផ្ទាល់ជាកាណូតតូច ៗ ឬទូកកតិរ ៗ នៅក្នុងភូមិនិមួយ ៗ គេឃើញមានដើមឫស្សី ពីងពង់ ដើមឈើផ្លែ ដូចជា ដូង ស្វា ស្វាយ ស្វាយចន្ទី គ្រើង ៗ ដើមក្រូច ឬ ទូរេន ក្ដោត ពុំសូវមានទេ ៗ ប៉ុន្តែស្រុកនោះសំបូរណ៍ដើមចាក ដែលអ្នកស្រុកដាំតាមមាត់ព្រែកសំរាប់យកស្លឹកប្រក់ផ្ទះ ៗ ត្រីស្រែ ត្រីសមុទ្រ បង្កា ក្ដាមសមុទ្រ សំបូរណ៍ហូរហៀរ នៅរដូវបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ ៗ នៅរដូវប្រាំង ខ្សត់ត្រីស្រែ តែមានត្រីសមុទ្រទទួលទានគ្រប់គ្រាន់ ៗ ហេតុដូចនេះហើយ បានជាគេពុំដែលទទួលទានក្ដាមស្រែទេ ៗ ជនណាទទួលទានក្ដាមស្រែ គេទុកជាមនុស្សអន់ ដូចជាអ្នកកម្ពុជាកណ្ដាលទីមគោញីផ្លូវឆ្លោះដែរ ៗ បើស្រែណាមានក្ដាមច្រើនកាត់សន្ទូង គេដាក់ទ្រូយកទៅបុកចោល ៗ សង្គមខ្មែរកម្ពុជាក្រោមភាគច្រើន ជាអ្នកមានចរិយាស្លូតបូត តែទាំងអស់គ្នាសុទ្ធតែមានចិត្តមោះមុតក្លាហាន ជាពុទ្ធមាមិកជនគោរាប់គ្នាណាស់ គេឥតចេះផ្លូញក្ដីក្ដាំទេ ៗ ការទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នា គេច្រើនហៅរកមនុស្សចាស់ឲ្យជួយផ្សះផ្សាសំរុះសំរួល ៗ គេមានគំនិតសហគមន៍ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ៗ រដូវស្រែ គេយកដៃគ្នា ហើយគេចាប់ផ្ដុំគ្នាពីម៉ោង ៤ ក្ដីជាក្រុមតាមតិច តាមច្រើនទៅជួយកិច្ចការគ្នា រហូតបានសំ

រះ ៗ លុះវិលមកដល់ទីលំនៅវិញវាងម៉ោង ១០ ព្រឹក គេចាប់ធ្វើកិច្ចការនៅផ្ទះ ដូចជា ត្បាញល្អី កញ្ជើ ឬវេញខ្សែ ពោលគឺ គេប្រើពេលទៀតធ្វើឲ្យពេលវេលាមានតម្លៃរហូតពេលនិទ្រា ៗ រដូវភ្ជួរ រាស់ ស្ទូង ក៏ដូចជារដូវច្រូតកាត់ ពោក ខែនខែរ ៗ ម្ចាស់ស្រែនិមួយ ៗ ចំរើភ្ញៀវដែលទៅជួយកិច្ចការទូនដោយស្រា បារី រំពងម្លូ និងនំបន្ថែម គេច្រើនចំហុយត្រីប្រែ ពងទា ឬ ទត្រី ឬ សាច់ជ្រូក ជាពិសេស គេច្រើនស្ងោរស្លនិងស្លរស ដែលនៅស្រុកនោះគេនិយមឲ្យឈ្មោះថា ទស្លរ ស្រួបលើបាយដំណើប ដូចរបៀបធ្វើចេកខ្ទិះបាយដំណើប នៅកម្ពុជាកណ្ដាលដែរ ។

ពេលច្រូតកាត់ ជាពេលសប្បាយ ពីព្រោះមានអ្នកលក់នំ ចំណីគ្រប់បែបយ៉ាងនៃគេទៅលក់សព្វទិសទី ។ ក្រោយពីពេលដឹកគ្រាប់ស្រូវដល់ជង្រុកហើយ គេប្រើក្បាល់ជាន់ឬក្បាល់ក្តៀនបុកអង្រែ ២ ធ្វើជាអង្ករទុកទទួលទានសម្រាប់មួយឆ្នាំ ៗ បន្ទាប់មក គេនេសាទត្រីក្នុងអណ្ដូង ដែលគេដឹកឲ្យត្រីចូលក្នុងរដូវវស្សា ឬនេសាទរបៀបផ្សេង ៗ ទៀត ដើម្បីធ្វើប្រហុក ផ្អក មុំ ទុកទទួលទានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ឆ្នាំនិមួយៗ ។

ពេលសប្បាយគឺពេលចូលឆ្នាំ តែគេឥតលេងល្បែងប្រជាប្រិយទេ បើមានត្រឹមតោកចំបាប់ក្នុងវត្ត ដែលជួន

កាលមានយួនចូលរួមផង ចំពោះវត្តណាដែលនៅជិតផ្សារ ៗ នៅពេលភ្ជុំបិណ្ឌ ចំណាប់ស្រុកនោះគេសែនបីថ្ងៃ ៗ នៅពេលសែនម្ដង ៗ គេតែងធ្វើម្ហូបអាហារប្រណីត ជាពិសេសគេធ្វើចាចឹម រួចគេអញ្ជើញញាតិមិត្តជិតខាងមកជួយអបអរសាទរ ៗ ជនជាតិយួន ចិនខ្លះក៏ត្រូវបានអញ្ជើញចូលរួមផង ដែលនៅកន្លែងដែលមានយួនចិននៅក្បែរ ៗ

បុណ្យកឋិន បុណ្យផ្កា បុណ្យកំសាន្ត ក៏ត្រូវបងប្អូនយើងគោរពធ្វើតែរៀងរាល់ឆ្នាំដែរ ហើយនៅក្នុងពិធីបុណ្យទាំងនោះ គេឃើញជនជាតិយួនចូលរួមជាពុទ្ធមាមិកជន ឬជាអ្នកលក់ដូរ ៗ សូមជំរាបថាយួន ឬ ចិន ដែលមានអ្នកខ្លះចូលទៅតាំងលំនៅផ្លាន់ជាមួយភូមិខ្មែរ ច្រើនតែកាន់ទំនៀមទំលាប់តាមមនុស្សភាគច្រើន រហូតដល់ជឿអារក្សនិងជំនឿឯទៀតដូចខ្មែរ ថែមទាំងនិយាយភាសាខ្មែរទៀតផង ៗ

បងប្អូនយើងនៅកម្ពុជាក្រោមស្រឡាញ់កីឡា ដោយហេតុនេះហើយបានជានៅរដូវប្រាំង គេតែងឃើញយុវជនប្រព្រឹត្តល្បែងបាល់ទាត់នៅតាមវាលស្រែខ្លះ ឬ តាមភូមិដែលឥតមនុស្សនៅ ៗ ការប្រកួតគឺធ្វើឡើងរវាងភូមិមួយនិងភូមិមួយទៀត ឬរវាងខ្មែរនិងយួន ឬចិន ៗ

ខេត្តឃ្លាំង-ខេត្តពលលាវ «ខេត្តពីរជាប់គ្នា» ជាខេត្តមានទូកងច្រើនបំផុត ហើយអ្នកស្រុកនៅនិយមកីឡានេះរហូតសព្វថ្ងៃនៅពេលភ្ជុំបិណ្ឌ ចូលឆ្នាំខ្មែរ បុណ្យកឋិនទាន ឬ ចូលរួមក្នុងពិធីអ្វីមួយ ។

ល្ខោនបាសាក់ជាល្ខោនមានប្រជាប្រិយភាពបំផុត នៅកម្ពុជាក្រោម ពីដើមកាលស្រុកគ្មានចំបាំង គេឃើញមានក្រុមល្ខោនសឹងគ្រប់សង្កាត់ ក្រៅពីនេះមានរបាំយីកេ និងរៀបចំតាប៊ី មានវង់ភ្លេងពិណពាទ្យ ភ្លេងខ្សែសំរាប់កំសាន្តៗ

ក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ បងប្អូនយើងនៅប្រកាន់របៀបបុរាណដោយភាគច្រើន ដូចជាកូនប្រុសពាក់អាវក្រហម ស្លៀកហូលចងក្បិន ស្រីពាក់អាវបំពង់ពណ៌ សក់បួងរបៀបបុរាណ ចងក កន្សែងចាបុច ។ ខ្នើយផ្ដឹមគេច្រើនប្រើខ្នើយមុខបី ដែលពាក្យក្រៅហៅខ្នើយពួយ ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលកំណត់ពេលបីថ្ងៃ មានជួនកាលមានធ្វើពិធីបុកលក្ខណ៍ និងពិធីធ្វើផ្ទេញ ។ ម្ហូបអាហារទទួលភ្ញៀវពី ១០ ឆ្នាំមុន គេនៅឃើញមានរបៀបរៀបចំចានម្ហូបមានជាន់បីដាក់លើថាសស្ពាន់ មានជើងបួនរូបគុជ ។ សម័យនេះគេរៀបចំទទួលភ្ញៀវតាមរបៀបសម័យដូចគេដូចឯងអស់ទៅហើយ ។

ទឹកចិត្តបងប្អូនយើងនៅកម្ពុជាក្រោម គឺជាទឹកចិត្តជា

អ្នកជាតិនិយម ហើយប្រកបដោយវីរភាពផង ៗ ជីតាខ្ញុំ តែងនិទានពីភាពប្រយុទ្ធរវាង ខ្មែរ-យួន កាលក្នុងសតវត្សទី ១៩ ជាច្រើនលើកនៅវាលស្រែមួយដែលគេហៅថាស្រែ១ ៗ មេទ័ពខ្មែរច្រើនប្រើសេះជាជំនិះ ឯយួនច្រើនប្រើក្របី ៗ ការកាប់សម្លាប់គ្នា ច្រើនតែធ្វើឡើងពីរឿងរំលោភលើដីស្រែ ឬដីភូមិ ៗ គេសុខចិត្តតែបានណាត់ពេលជាមុន ៗ

ខ្មែរកម្ពុជាក្រោមទាំងអស់ ថ្វីបើគេបានដឹងថា ដែនដីដែលគេរស់នៅសព្វថ្ងៃនេះ បានធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃអ្នកដទៃទៅហើយក្ដី ក៏គេទុកភូមិស្រុករបស់គេ ជារបស់គេផ្ទាល់ជាដដែល ៗ ដូច្នេះសិទ្ធិ សេរីភាព ក្នុងការរស់នៅរបស់គេក៏គេត្រូវតែការពារជានិច្ច ៗ ព្រោះហេតុនេះហើយក្រោយពីពេលដែលបារាំងបរាជ័យទៅ ខ្មែរយើងនៅទីនោះ បន្ទាប់ពីគេធ្វើបាបដំបូងខាងផ្លូវចិត្ត បន្ទាប់មកមានការប្រាថ្នាធ្វើការបង្ក្រាបមក ក៏បានរួមកម្លាំងសាមគ្គីដែលគេបានរក្សាទុកពីយូរយារមកហើយនោះមកប្រើដើម្បីរកសេរីភាពមកវិញ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៤៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៤៦ ៗ ការតស៊ូរបស់បងប្អូនយើងកាលនោះមានសភាពជាអន្តរាយ ពីព្រោះកងកម្លាំងសម្រាប់រក្សាការរៀបរយក៏គ្មាន មន្ត្រីផ្លូវការ ឬ មន្ត្រីឃុំ ឬភូមិបានភៀសខ្លួនចោលមុខងាររបស់ខ្លួនអស់ ពោលគឺការសំរេចឲ្យមនុស្សស្លាប់ឬរស់នៅលើដៃអ្នកទាំងពួកតែប៉ុណ្ណោះ ៗ